

в справі уживання рускої і румунської мови в зовнішнім урядуванню по урядах, де єдність заступників обох народностей є просто необхідною для успішної боротьби».²⁰

Отже, православна спільнота Буковини, що майже винятково складалася з українського і румунського населення, спершу не відчувачи своєї поліетнічності, постала в умовах багатонаціональної та поліконфесійної імперії Габсбургів перед вибором пріоритетних орієнтирів власної ідентичності. У румунської громади завдяки теоретичним напрацюванням своєї еліти та наявності по сусідству православної Румунії, усвідомлення власної етнічної приналежності утвердилося раніше, ніж в українців, які хиталися між румунською спільнотою, зважаючи на єдину з нею віру, і власною етнічною ідентичністю, що перебувала тоді ще у зародковому стані. На ґрунті цього українська спільнота Буковини, особливо її еліта суттєво посилювалася за рахунок галичан-греко-католиків, але водночас це стало причиною гострих непорозумінь як в українській таборі, так і засобом для шантажу з боку провідників «румунськості» Буковини. Таким чином, саме церковне поле перетворилося у арену гострого політичного протистояння, де кожна сторона намагалася посилити власну національну або конфесійну спільність, залучити її в орбіту власних інтересів. Українські та румунські лідери знайшли порозуміння і зуміли вивести церкву зі стану війни за «першість посідання» в краї тільки напередодні Першої світової війни, яка, зрештою, перекреслила всі здобутки політиків та народів цілої епохи.

¹ Смаль-Стоцький С. Буковинська Русь. Культурно-історичний образок // Зелена Буковина. – 1996. – № 3-4. – С.28.

² Simiginowicz-Staufe L. Die Volkergruppen in der Bukowina. – Czernowitz, 1884. – S. 28.

³ Кельсьє В. Галичина и Молдавия. Путевые заметки. – СПб., 1868. – С. 288.

⁴ Филипчук В. Початки українського національного відродження на Буковині // Український історичний журнал. – 1999. – № 4. – С. 71.

⁵ Чучко М. «И взятъ Бога на помощь»: соціально-релігійний чинник в житті православного населення північних волостей Модавського воєводства та Австрійської Буковини. – Чернівці, 2008. – С. 56.

⁶ Ших І. Історія церковної унії на Буковині від початку її заснування аж до 1901 р. // Нива. – 1907. – №№ 53-55.

⁷ Слово. – 1864. – № 94.

⁸ Staatsgrundgesetz vom 21. Dezember 1867 (R.G.Bl. 142/1867), über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger für die im Reichsrat vertretenen Königreiche und Länder // <http://www.verfassungen.de/at/index.htm>

⁹ Prokopowitch E. Die rumänische Nationalbewegung in der Bukowina und der Dako-Romanismus. – Graz-Köln, 1965. – S.80.

¹⁰ Русская Правда. – 1889. – 1 травня.

¹¹ Хроніка парохії гр.-кат. в Чернівцях від її заснування аж до часу біжучого 26/2 1912 // Буковинський журнал. – 1996. – № 3-4. – С. 111-112.

¹² Pihuliak H. Beitrag zur kirchlichen Frage in der Bukowina. – Czernowitz, 1906. – S. 15.

¹³ Чучко М. «И взятъ Бога на помощь»: соціально-релігійний чинник в житті православного населення північних волостей Модавського воєводства та Австрійської Буковини. – Чернівці, 2008. – С. 56.

¹⁴ Державний архів Чернівецької області. – Ф 320. – Оп. 1. – Спр. 103. – 24 арк.

¹⁵ Там само. – Спр. 110. – 3 арк.

¹⁶ Там само. – Спр. 107. – 68 арк.

¹⁷ Тпм само. – Ф. 211. – Оп.1. – Спр. 4292.

¹⁸ Цит за: Чучко М.К. Вказ. Праця, с. 54.

¹⁹ Pihuliak H. Beitrag zur kirchlichen Frage in der Bukowina. – Czernowitz, 1906. – S. 15.

²⁰ Нова Буковина. – 1913. – 18 червня.

УДК 94(477.85) «1917/1920»

© Олександр Добржанський
(Чернівці)

БУКОВИНСЬКА СКЛАДОВА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті проаналізовано висок українців Буковини у становлення та розбудову Західноукраїнської народної республіки. Доведено, що українці краю впродовж кількох десятиліть готувалися до боротьби за створення власної держави і, як тільки це стало можливим, активно включилися в процес створення ЗУНР. Розкрито встановлення української влади на Буковині, ліквідацію її румунськими військами. Окремо наголошено на діяльності українських політиків Буковини в різних структурах ЗУНР після окупації краю Румунією.

Ключові слова: Буковина, ЗУНР, Буковинське віче, крайовий комітет, Буковинська рада, Буковинська секція Української Національної Ради, О. Попович, А. Артимович, О. Бурачинський.

А. Добржанский

Буковинская составляющая Западноукраинской народной республики

В статье проанализирован вклад украинцев Буковины в становление и развитие Западно-украинской народной республики. Доказано, что украинцы края на протяжении десятилетий готовились к борьбе за создание собственного государства и, как только это стало возможным, активно включились в процесс создания ЗУНР. Раскрыто провозглашение украинской власти на Буковине, ликвидацию ее

румынскими войсками. Отдельно отмечена деятельность украинских политиков Буковины в различных структурах ЗУНР после оккупации края Румынией.

Ключевые слова: Буковина, ЗУНР, Буковинское вече, краевой комитет, Буковинская рада, Буковинская секция Украинской Национальной Рады, Е. Попович, А. Артимович, И. Бурачинский.

O. Dobrzhanskyi

Bukovynian Component of the West Ukrainian People's Republic

The article deals with contribution of the Ukrainian population of Bukovyna in formation and development of the West Ukrainian People's Republic (WUPR). The author has proved that the Ukrainian population of the region had prepared for decades to establish a state and actively participated in the process of its formation. Besides, he unveils the process of formation of Ukrainian power in Bukovyna and its abolishment by a Romanian army. Special attention is paid to the activities of Ukrainian politicians of Bukovyna in different governmental structures of the WUPR after Romanian invasion.

Key words: Bukovyna, WUPR (ZUNR), Bukovynian public assembly, regional committee, Bukovynian council, Bukovynian section of the Ukrainian National Council, O. Popovych, A. Artymovych, O. Burachynskyi.

Буковина зробила значний внесок у створення ЗУНР та її розбудову. Так само, як і галичани, буковинці впродовж декількох десятиліть готувалися ідейно й організаційно до того, щоб у вирішальний момент бути здатними створити своє державне утворення.

Можна з впевненістю сказати, що вже з кінця XIX ст. в результаті розгортання українського національного руху на Буковині утвердилися державницькі ідеї. Переважна більшість політиків національного табору схилилися до думки, що в перспективі Україна повинна стати незалежною державою. Разом з тим, так само як і в Галичині, українські діячі вважали, що спочатку в межах Австро-Угорщини повинна бути створена окрема українська автономія (український коронний край), до якої мали б увійти Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття. Напередодні Першої світової війни цю ідею підтримували всі українські національні партії Буковини.

З початком війни ідея української автономії актуалізувалася. Українські національні партії Буковини взяли участь у формуванні міжпартійного об'єднання галицьких і буковинських політиків, яке отримало назву Головна українська рада. Один з лідерів буковинських націонал-демократів М.Василько став заступником голови цієї органі-

зації. 4 серпня 1914 р. Головна українська рада опублікувала маніфест, в якому висувалася вимога створення незалежної української держави на територіях, що входили до складу Російської імперії, та об'єднання українських земель Австро-Угорщини в окремий коронний край з широкою національно-культурно автономією. У документі зазначалося, що тільки перемога у війні Німеччини та Австро-Угорщини може забезпечити створення незалежної України. У травні 1915 р. це міжпартійне об'єднання було перетворено у Загальну українську раду з розширенням представництва депутатами різних рівнів. В умовах війни Загальна українська рада залишалася керівним органом українського національного руху в Галичині та на Буковині.

Австрійська влада спочатку нібито погоджувалася на створення українського коронного краю. Однак проти цього гостро виступали польські політики, які вважали, що вся Галичина є польським краєм. Незважаючи на це, українські представники, де тільки могли, продовжували відстоювати ідею української автономії. Під час переговорів у Брест-Литовську це питання знову було порушено українськими політиками. В результаті, в умовах підвищеної секретності (щоб не дізналися поляки) була підписана таємна декларація про об'єднання в майбутньому Східної Галичини та Північної Буковини в окремий коронний край. У разі точного виконання всіх умов договору австрійський уряд повинен був до 20 липня 1918 р. підготувати законопроект про утворення нової адміністративної одиниці. Але незабаром про секретний протокол стало відомо польським політикам. У пресі зчинився надзвичайний галас. Як наслідок, під тиском польських політичних кіл 4 липня 1918 р. Австро-Угорщина анулювала цю домовленість. Офіційним приводом було названо те, що Україна не поставила таку кількість зерна, яку обіцяла за угодою.

Українці Буковини уважно стежили за змінами на Наддніпрянській Україні, що відбувалися в 1917-1918 роках. Вони схвально сприйняли проголошення Четвертим універсалом незалежності України та укладення Брест-Литовського миру. В багатьох містечках і селах краю було проведено урочисті мітинги, які називалися «Свято миру й української державності». Під час цих урочистих віч висувалося й традиційне гасло про створення українського автономного краю в складі Австро-Угорщини.

Наступна активізація питання про майбутнє Північної Буковини сталася у зв'язку з вже згадуваною відмовою австрійської влади виконувати Брест-Литовські домовленості. Це викликало шквал критики з боку українських депутатів парламенту і масове незадоволення простих людей.

Тим часом восени вже стало зрозуміло, що країни Четверного союзу зазнають поразки у світовій війні. Це ще більше активізувало обговорення питання про майбутнє західноукраїнських земель. Власне, це обговорення перейшло у практичну площину. Газета «Буковина» 11 жовтня 1918 р. опублікувала велику статтю «Прогноз перспектив здобуття державної самостійності українцями Буковини». В ній зазначалося: «Ми українці стоїмо твердо за злукою Східної Галичини й північної Буковини по Серет в одно державне українське тіло в спілці з краями теперішньої австро-угорської монархії. Найліпше було би основати з цих країв українське королівство з австрійським архикнязем як королем. Це королівство мало би злучити ся з австро-угорською федерацією народних федеративних держав...»¹.

Отже, як бачимо, українці Буковини були готові до того, щоб утворити разом з галичанами окрему державу, яка в перспективі мала б об'єднатися з рештою українських земель. Підготовка до утворення майбутньої Західноукраїнської народної республіки на Буковині відбувалася синхронно з Галичиною.

13 жовтня 1918 р. проведено розширену конференцію представників українських партій, яка розглянула питання програми дій в умовах розпаду Австро-Угорщини. Було ухвалено відправити делегацію з Буковини на зібрання представників політичних партій та депутатів у Львові. Також зазначено: «Зібрана в Чернівцях 13 жовтня конференція всіх українських партій Буковини реклямує право на самоозначення також для українського народу. Разом з прочими українцями Австро-Угорщини хочемо самі рішати про свою долю.

Ми проголошуємо своє право на українські області Буковини з їхнім одиноким осередком торгівлі і руху містом Чернівцями, яке з трьох сторін окружене чисто українськими областями а тільки з четвертої припирає до мішаної, в якій сходять ся всі торговельні шляхи з українських областей і в якій по жидах ми творимо взглядну більшість»². Тобто, в цій резолюції чітко визначалися прагнення українців щодо створення державного об'єднання.

Буковинці взяли активну участь у створенні Української Національної Ради у Львові, яка проголосила утворення української державності на західноукраїнських землях і стала вищим представницьким органом нової держави.

До столиці Галичини на конститuantу від Буковини прибули депутати парламенту М. Василько, А. Лукашевич, М. Спинул, І. Семака та С. Смаль-Стоцький; депутати Буковинського сейму: О. Бурачинський, Т. Драчинський, Т. Іваницький, Т. Левицький, Ю. Лисан і О. Попович; представники партій: а) національно-демократичної:

М. Драгомирецький, О. Іваницький і В. Федорович; б) народної: К. Білінський, М. Кордуба і Р. Цегельський; в) соціал-демократичної: Г. Андріашук, О. Безпалко і В. Сороневич; г) радикальної: І. Карбулицький. Усі вони стали членами Української Національної Ради.

На нараді Української Національної Ради 19 жовтня ухвалено рішення поділити Національну Radу на дві секції: галицьку і буковинську. На буковинську секцію покладено завдання вирішувати буковинські справи у тісному контакті з галицькою секцією.

Після повернення до Чернівців буковинські члени Національної Ради зібралися 24 жовтня і вирішили розширити склад буковинської секції, ввівши до неї ще десять членів, які б представляли різні соціальні групи українства, і назвати її Крайовим Комітетом. До складу Крайового Комітету включено представника українського православного духовенства К.Бриндзана, педагогів А. Артимовича, М. Литвиновича, І. Кавулю, юристів Г. Лисинецького і Л. Когута, міщанства О. Мицака та А. Левандовського, жіноцтва М. Левицьку та К. Добрянську.

На першому засіданні Крайового Комітету 25 жовтня було обрано головою комітету О. Поповича, заступником А. Артимовича, секретарем М. Литвиновича, помічником секретаря Ю. Сербинюка. На цьому засіданні було створено комісії: редакційну на чолі з М. Кордубою, народної оборони на чолі з О.Безпалком, фінансову на чолі з Р. Цегельським, міжнародну на чолі з О. Поповичем і адміністративну на чолі з Р. Лисинецьким та визначено завдання для кожної з них.

27 жовтня Крайовий Комітет ухвалив маніфест до народу, який було роздруковано і розіслано по селах і містах Буковини. В ньому, зокрема, зазначалося: «Буковинський український народе, вставай і ти до праці над своєю будучиною! Щоби наш нарід взяв чинну участь у творенню своїх власних порядків, треба всюди закладати організації «Самооборони».

В кожному селі і місті повинен наш нарід бути згуртований коло «Самооборони», щоби міцною злукою перевів свою волю на своїй землі!». Закінчувався маніфест закликком зібратися в Чернівцях 3 листопада 1918 р. «щоби там повселюдно об'явити свою волю цілому світові»³.

Підготовка до українського віча велася досить успішно. Особливе піднесення викликала звістка про події 1 листопада у Львові. Крайовий комітет як складова частина Української Національної Ради перебував у постійному контакті з її керівництвом, узгоджував з галичанами план дій щодо встановлення української влади в Північній Буковині.

3 листопада 1918 р. з усіх куточків Буковини на віче зібралося близько 10 тис. осіб. Як і заплановано, наради віча проходили одночасно в Українському Народному домі (реферував М. Кордуба), в залі музичного товариства (реферував О. Попович) і робітничому домі (старий театр) (реферував О. Безпалко). У зв'язку з великим напливом народу на подвір'ї Народного Дому проведено окремі збори (реферував І. Семака). Після зборів кількома колонами через вулиці Руську, Головну та інші українці пройшли на площу Єлизавети (тепер Театральна), яка була вщент заповнена народом. Тут з короткими промовами виступили О. Безпалко і М. Спинул. Присутні виголосили «ура» на честь самостійної української держави й заспівали «Вже воскресла Україна». Акція українців закінчилася так само організовано, як і почалася.

Віче показало силу українців і справило надзвичайне враження на інші народи краю. Газета «Czernowitzer Morgenblatt» повідомляла: «Влаштована вчора українцями маніфестація мала надзвичайно гідний і спокійний перебіг. В маніфестації взяли участь приблизно 10 тис. осіб. Після проведення зборів в «Народному Домі», під час яких було прийнято численні резолюції, учасники влаштували згуртованими рядами похід через місто, який імпонував своїм спокоєм і порядком. На чолі походу, перед яким несли прапори, видно було депутатів Семаку, Спинулу, Поповича та інших. На площі перед театром ряд промовців виголосили промови. Після цього похід в повному порядку розійшовся. Спокій в місті не був порушений»⁴.

Буковинське віче ухвалило рішення з шести пунктів, яке стало важливим етапом розбудови Західноукраїнської народної республіки. В ньому визначалася територія Буковини, яка мала перейти під українське правління. Найвищою владою визнавалася Українська Національна Рада. Представникам інших національностей краю пропонувалося подати своїх делегатів до Української Національної Ради пропорційно до їхньої чисельності на Буковині. Ставилася вимога якнайшвидше прийняти конституцію української держави на території колишньої Австро-Угорської імперії, висловлювався протест проти намагання інших народів захопити українську територію краю і робився заклик до буковинської делегації Української Національної Ради якнайшвидше перебрати владу в українській частині Буковини. Ця резолюція була підготовлена заздалегідь. Але під час віча виявилось, що значна частина учасників під впливом агітації окремих політичних партій та зростання національно-патріотичних настроїв висловлювалася за негайне об'єднання всіх українських земель. Тому в газеті «Буковина» було вміщено додатковий

пункт: «Віче бажає прилучення австрійської частини української землі до України»⁵.

Здавалося, резолюція була чіткою і визначала план дій. Однак у Крайовому Комітеті не було єдності. Тому негайного переобрання влади не відбулося.

Тим часом на місцях українці діяли значно рішучіше. Вже 4-5 листопада українська влада встановилася в Кіцмані, Заставні, Вашківцях та інших населених пунктах Північної Буковини.

Повідомлення про це, а також розуміння важливості моменту підштовхнули Крайовий Комітет діяти рішучіше. Ввечері 5 листопада зібралася розширена нарада Крайового Комітету та представників різних верств населення, на якій було вирішено взяти владу в Чернівцях у свої руки і розставити в усіх державних установах своїх представників. Виступ було призначено на одинадцять тридцять 6 листопада.

Загалом визначений план дій вдалося виконати в повному обсязі і без великого опору з боку румунів. Зранку було опубліковано звернення Крайового Комітету Української Національної Ради до населення краю, в якому зазначалося: «Стара влада упала і настала необхідність скласти новий орган виконання державних функцій... В цей відповідальний момент Українська Національна Рада, як єдина в цей час організована сила, вирішила перейняти під свою опіку суспільний лад і безпеку.

1. Переймає управління Чернівцями і всіма повітами краю, в яких українське населення складає більшість.

2. В місті Чернівцях бере під свій захист всі центральні установи»⁶.

О пів на дванадцять 6 листопада депутати М. Спинул, І. Семака, О. Попович та поручик І. Попович прибули до будинку Крайового управління. З ними було близько півроти українських солдатів, які вишикувалися перед будинком.

Після деяких суперечок з крайовим президентом, о четвертій годині дня відбулася офіційна передача влади. Протокол передачі від українців підписали О. Попович, М. Спинул, І. Семака і від румунів А. Ончул.

Була опублікована прокламація українського і румунського національних комісарів О. Поповича та А. Ончула про перебрання влади на Буковині.

Впродовж першої половини дня українці зайняли головні державні установи.

У спільному випуску газет «Czernowitzer Allgemeine Zeitung»-«Czernowitzer Tagblatt» повідомлялося: «Бурхливий ранок сповнений щедрих подій для столиці краю і для Буковини залишився позаду нас. Українська Національна Рада перебрала в полудень владу над Чернівцями і над українськими областями північної Буковини. Хто

міг би подумати, що таке глибоке перетворення здійсниться в цілковитому спокої! Лише перед будинками крайового уряду і перед магістратом стояло небагато перехожих в той час, коли там з'явилися панове українці для перебрання влади. А втім, місто виглядало зовсім звичайно. Маніфест, який в післяобідні години було вивішено на всіх вуличних перехрестях, виразно пояснював, що перебрання влади в Чернівцях має лише тимчасовий характер, бо переговори з румунами до цього часу не привели до жодної розв'язки. Остаточне вирішення залишається за мирною конференцією»⁷.

У зв'язку з тим, що О. Попович взяв на себе політичне правління і став президентом української частини Буковини, на вечірньому засіданні Крайового Комітету було ухвалено рішення обрати нову президію. Головою став А. Артимович, заступником І. Семака. Вирішено знову офіційно називатися буковинською секцією Української Національної Ради, чим ще раз наголошувалося, що Північна Буковина є частиною спільної з галичанами української держави, яка виникла на теренах колишньої Австро-Угорщини.

Загалом на Буковині встановилася українська влада, яка позиціонувала себе як складова частина владних структур Західноукраїнської народної республіки.

Однак влада ЗУНР на території Північної Буковини та у Чернівцях проіснувала недовго. Вже в обід 11 листопада румунські війська вступили в Чернівці. В цей день Українська Національна Рада провела два засідання, на яких ухвалено призначити Володимира Залозецького президентом краю замість О. Поповича, який виїхав до Заліщиків. Його зобов'язано не поступатися президентським кріслом і до останнього відстоювати право українців на українську частину краю. Також ухвалено перенести українське правління до Кіцманя, де воно мало діяти на чолі з тим же В. Залозецьким. Останній проявив мужність і в присутності членів Румунської Національної Ради на чолі з Я. Флондором, генерала Задіка, представників румунських товариств, які відзначали захоплення Буковини, оголосив протест «проти непрошеної насильницької окупації Північної Буковини, яка на північ від Серету є чисто українським краєм». Через декілька годин В. Залозецький був заарештований.

Зайнявши Чернівці, румуни поступово просувалися на північ. У кількох місцях краю їм вчинило опір місцеве населення. Газета «Czernowitzer Morgenblatt» повідомляла 15 листопада: «Румунські війська, які з метою втихомирення займають дальші частини краю, стикаються в окремих місцевостях з опором українського населення. Тож в останніх днях особливо в Лужанах прийшло до зіткнень

між румунами і українцями. З обох боків застосовано зброю в сутичках і обидві сторони понесли значні жертви»⁸.

Кіцманська Українська Національна Рада проіснувала до 17 листопада. Вона не змогла організувати належного опору окупантам і була розігнана румунськими жандармами. Частину членів ради було заарештовано.

Захоплення Північної Буковини румунськими військами тривало декілька тижнів. 2 грудня 1918 р. було окуповано Вижницю і Путилу. На всій території Північної Буковини було оголошено стан облоги. Українські товариства були закриті, заборонено діяльність українських політичних партій, заарештовано понад 200 представників української інтелігенції, в тому числі й кількох членів буковинської секції Української Національної Ради.

В умовах румунської окупації краю українські політики з Буковини продовжили роботу в структурах ЗУНР, плекаючи надію на звільнення. Так, на початку січня 1919 р. Осип Бурачинський став державним секретарем судівництва. Під його керівництвом Державний секретаріат розгорнув активну діяльність щодо перебудови судової системи. О. Бурачинський брав діяльну участь у засіданнях уряду, на яких обговорювалися актуальні тоді внутрішні та зовнішні проблеми ЗУНР. Зокрема, він виступив з ініціативою вислати термінове повідомлення до країн Антанти щодо агресії поляків, вимагав від уряду ставити перед Антантою питання про якнайшвидше повернення української частини Буковини, не очікуючи на рішення Паризької мирної конференції.

В тому ж уряді О. Голубовича поряд з О. Бурачинським працював А. Артимович. Його призначили на посаду державного секретаря освіти і віросповідання. Знаючи стан освіти на західноукраїнських землях, А. Артимович прагнув, насамперед, провести демократизацію й українізацію шкільництва. У кожній місцевості планувалося відкрити народні (початкові) школи. Всі педагоги державних шкіл згідно з розпорядком А. Артимовича від 22 лютого 1919 р. склали службову присягу на вірність Українській державі й народові: «Я... іменованний (покинутий) на становищі Української Народної Республіки прирікаю, що мої з тим урядом (з цією службою) отримані обов'язки сповнитиму по моєму найкращому знанню і згідно з моєю совістю. Всі мої сили присвячу для добра Української Народної Республіки, її інтересів і скарбових докорів берегти у всяких відносинах. Приказом моїх зверхників буду все послухний»⁹.

Більшість членів Української національної ради від Буковини продовжували працювати у цьому представницькому органі після окупації

Буковини румунами. О. Попович був обраний членом Виділу Ради ЗУНР-ЗОУНР, М. Кочерган деякий час працював радником при Державному Секретаріаті внутрішніх справ ЗУНР.

Крім того, буковинці доклали чимало зусиль для розбудови зовнішньополітичного відомства ЗУНР. С. Смаль-Стоцький виконував повноваження посла ЗУНР у Чехословаччині. З метою популяризації ідеї української державності, розвитку чесько-словацько-українських взаємин він опублікував у Празі брошури «Львів – серце Західної України», «Вигляди правдивої взаємності чесько-словацького і українського народу». Вони були видані чеською та французькою мовами. Чимало уваги С. Смаль-Стоцький надавав організації прихильної для українців газетної кампанії, особливо у зв'язку з підписанням повоєнних мирних договорів, які розглядали питання устрою Європи, згуртування української еміграції в Чесько-Словацькій республіці. Дипломатичну місію С. Смаль-Стоцький очолював до 9 вересня 1921 р., після чого здав свої повноваження представникові УНР, а сам працював радником.

Послом у Відень було призначено іншого відомого буковинця – М. Василька. Він, маючи широкі зв'язки в політичних, фінансових, журналістських колах, розгорнув активну дипломатичну діяльність, спрямовану на відстоювання інтересів ЗУНР на міжнародній арені. М. Василько чимало робив для створення позитивного іміджу ЗУНР, розвінчував неправдиві заяви поляків і румунів щодо Галичини і Буковини, вишукував кошти для вирішення нагальних проблем Західноукраїнської республіки. На посаді посла у Відні М. Василько залишався до липня 1919 р., коли став послом УНР у Швейцарії. Разом з М. Васильком у посольстві ЗУНР у Відні працював також М. Спинул.

Українці Буковини ніколи не полишали сподівань на повернення краю до складу ЗУНР-ЗОУНР. 10 березня 1919 р. вони створили «Буковинську Раду», до якої ввійшло чимало членів Української Національної Ради від Буковини. Головою «Буковинської Ради» став О. Попович, заступниками О. Бурачинський та А. Артимович. Організація проіснувала до 1923 р. і де тільки могла, регулярно ставила питання про незаконність приєднання Північної Буковини до Румунії, закликали українців краю боротися проти румунської влади. У зверненні до краян 1921 р. «Буковинська рада» так сформулювала національний ідеал буковинських українців: «...не страшні нам ніякі перепони до досягнення святої волі-свободи – нашого національного ідеалу: злучення з цілим великим українським народом. У визвольній боротьбі за сей найвищий ідеал кожного українця буде злука української часті Буковини з вільною українською Східною Галичиною першим етапом до досягнення злу-

ки всіх земель Великої України в одно державне тіло».¹⁰

Отже, українці Буковини впродовж кількох десятиліть до початку Першої світової війни плекали державницькі переконання. Як тільки склалися необхідні умови, вони гаряче підтримали українців Галичини, взяли участь у роботі Української Національної Ради, яка проголосила створення української держави з територій, що входили до складу Австро-Угорщини. Українці Буковини зуміли взяти владу в Північній Буковині та Чернівцях, що стало важливим етапом формування Західноукраїнської народної республіки. На жаль, українська влада на Буковині проіснувала тільки п'ять днів і була ліквідована румунськими військами. Однак члени буковинської секції Української Національної Ради взяли активну участь у діяльності владних структур ЗУНР-ЗОУНР, буковинці докладали зусиль для розвитку української державності на різних ділянках, включаючи судочинство, освіту і культуру, зовнішні справи. ЗУНР для буковинців залишилася яскравим спалахом свободи, державності, національної свідомості, єдності з рештою українських земель.

¹ Прогноз перспектив здобуття державної самостійності українцями Буковини // Буковина. – 1918. – 11 жовтня.

² Резолюція конференції всіх українських партій Буковини стосовно права буковинських українців на самовизначення // Буковина. – 1918. – 18 жовтня.

³ Західно-Українська народна республіка. 1918-1923. Уряди. Постаті. – Львів, 2009. – С. 18.

³ Старик В. Між націоналізмом і толерантністю. – Чернівці: Прут, 2009. – С.178.

Маніфест буковинської делегації Української Національної Ради з закликом до буковинських українців реалізувати своє право на самовизначення // Буковина. – 1918. – 1 листопада.

⁴ Czernowitzer Morgenblatt. – 1918 – 4 листопад.

⁵ Буковина. – 1918. – 11 листопада.

⁶ Звернення Української Національної Ради – Крайового Комітету Буковини до населення з закликом підтримати новоутворену владу // Gemeinsame Kriegsausgabe «Czernowitzer Allgemeine Zeitung»-«Czernowitzer Tagblatt» – 1918. – 7 листопада.

⁷ Gemeinsame Kriegsausgabe «Czernowitzer Allgemeine Zeitung»-«Czernowitzer Tagblatt» – 1918. – 7 листопада.

⁸ Czernowitzer Morgenblatt (Чернівці). – 1918 – 15 листопад.

⁹ Західно-Українська народна республіка. 1918-1923. Уряди. Постаті. – Львів, 2009. – С. 18.

¹⁰ Старик В. Між націоналізмом і толерантністю. – С.178.